

REDUPLIKACE

- duplikování fonologických prvků, kterým se vyjadřuje význam (derivační, flektivní) či funkce nebo kterým se tvoří nová slova
- ve své podstatě základní způsob tvoření slov/jazyka:
 - mama, tata, baba*
 - papa* (pozdrav), *ťuťu, ňuňu* (citoslovce)
 - slov. *čača* „pěkný“
- existuje i triplikace

pingalapština (atol Pingalap, Mikronésie)

Základní sloveso	Reduplikace	Triplikace
<i>kɔul</i> „zpívat“	<i>kɔukɔul</i> „zpívající“	<i>kɔukɔukɔul</i> „stále zpívající“
<i>mej</i> „spát“	<i>mejmej</i> „spící“	<i>mejmejmej</i> „stále spící“

TYPY REDUPLIKACE DLE FUNKCE

a) Kořenotvorná

- zdvojení fonologických prvků, které samy o sobě nemají význam
mama, tata, baba
(vrátíme se k tomu)

b) Syntaktická reduplikace

- zdvojení slov (resp. syntaktických konstituentů) pro vyjádření nějaké větného významu nebo syntaktické funkce
moc moc ti děkuju
Na příští tejdén ne, ale myslím, že na na příští tejdén přijde.

c) Morfologická/slovo tvorná reduplikace (reduplikace v užším smyslu)

- flektivní funkce: tvorba tvarů slov
- derivační funkce: tvorba nových slov
 - obojí se týká fonologické formy morfémů nebo částí morfémů, tj. něčeho, co význam má
 - tím se liší od kořenotvorné a syntaktické reduplikace

FUNKCE REDUPLIKACE

- reduplikace mívá symbolickou hodnotu; často totiž vyjadřuje:
 - množné číslo
malajština *rumah* „dům“, *rumah-rumah* „domy“
 - opakování
jazyk tohono o’odham (USA): *giw* „udeřit“, *giggiw* „udeřit opakovaně“
 - rozmístění (distribuce)
čínština: *rén* „osoba“, *rénrén* „každý (tj. každá osoba)“
 - zvětšení velikosti/intenzity
namaština (Namibie): *go* „dívat se“, *go-go* „dívat se pozorně“
 - trvání
viz pingalapština
 - pravost, kompletnost, původnost
angličtina: *Do you want soy milk? – No, I want milk milk.*

BÁZE × REDUPLIKANT

- **báze**: výchozí část morfosyntaktické jednotky, která se kopíruje
- **reduplikant**: reduplikovaná část

pingalapština (atol Pingalap, Mikronésie)

Základní sloveso	Reduplikace	Triplikace
kɔul „zpívat“	kɔukɔul „zpívající“	kɔukɔukɔul „stále zpívající“
mejɾ „spát“	mejmejɾ „spící“	mejmejmejɾ „stále spící“

Fonologii reduplikace lze popsat podle:

- podoby reduplikantu
- polohy reduplikantu vůči bázi
- části báze, která je kopírována

Detaily viz: Gordon, Matthew. 2016. *Phonological Typology*. Oxford University Press.

PODOBA REDUPLIKANTU

- obvykle má „templatickou“ stavbu (určitý vzorec), a to bez ohledu na podobu báze
- **CV, CVC, CVV, těžká slabika** (CVV nebo CVC), **stopa** (těžká slabika nebo dvě lehké slabiky), **σ CV** (dvě slabiky, druhá je otevřená), **kořen**

Váha slabiky / slabičná váha (komplexnost slabičného rýmu)

$\bar{V}C$ (VVC)

\bar{V} (VV)

VS

VO

V

těžší

lehčí

\bar{V} (VV) = dlouhý vokál nebo diftong

V = krátký vokál

S = sonora

O = obstruent

jazyk tohono o'odham (USA)

(tvorba množného čísla)

(6) CVV reduplication in Tohono O'odham (Fitzgerald 2012: 454–5)

<i>Base</i>	<i>Reduplication</i>	<i>Gloss</i>
ban	'ba:ban	'coyote'
maq	'ma:maq	'obvious'
tʃiŋ	'tʃi:tʃiŋ	'mouth'
moʔos	'mo:moʔos	'head of bed'
ɲim	'ɲi:ɲim	'liver'

kosraenština (ostrov Kosraen, Mikronésie)

(8) Variable weight prefixal and suffixal reduplication in Kosraean (Lee 1975, 1976)

	<i>Base</i>	<i>Gloss</i>	<i>Reduplication</i>	<i>Gloss</i>
(a)	fof	'smoke'	fofos	'to emit smoke'
	lon	'to step'	lolon	'to step repeatedly'
	kæł	'to touch'	kækæł	'to touch repeatedly'
(b)	fo.ul	'smell'	fofo.ul	'to emit smell'
	fijɔ	'to sweat'	fifijɔ	'sweating'
(c)	tæfon	'to mistake'	tæftæfon	'to make lots of mistakes'
	furok	'to turn'	furfurok	'to turn little by little'
	kipat	'to break'	kipkipat	'breaking'
(d)	nu	'coconut'	nunu	'lots of coconuts'
	fijɔ	'to sweat'	fijɔjɔ	'sweaty'
(e)	læs	'coral'	læslæs	'lots of coral'
	fanom	'juice'	fanomnom	'juicy'

PODOBA REDUPLIKANTU NAPŘÍČ JAZYKY

- vyvážený vzorek 100 jazyků (viz Gordon)

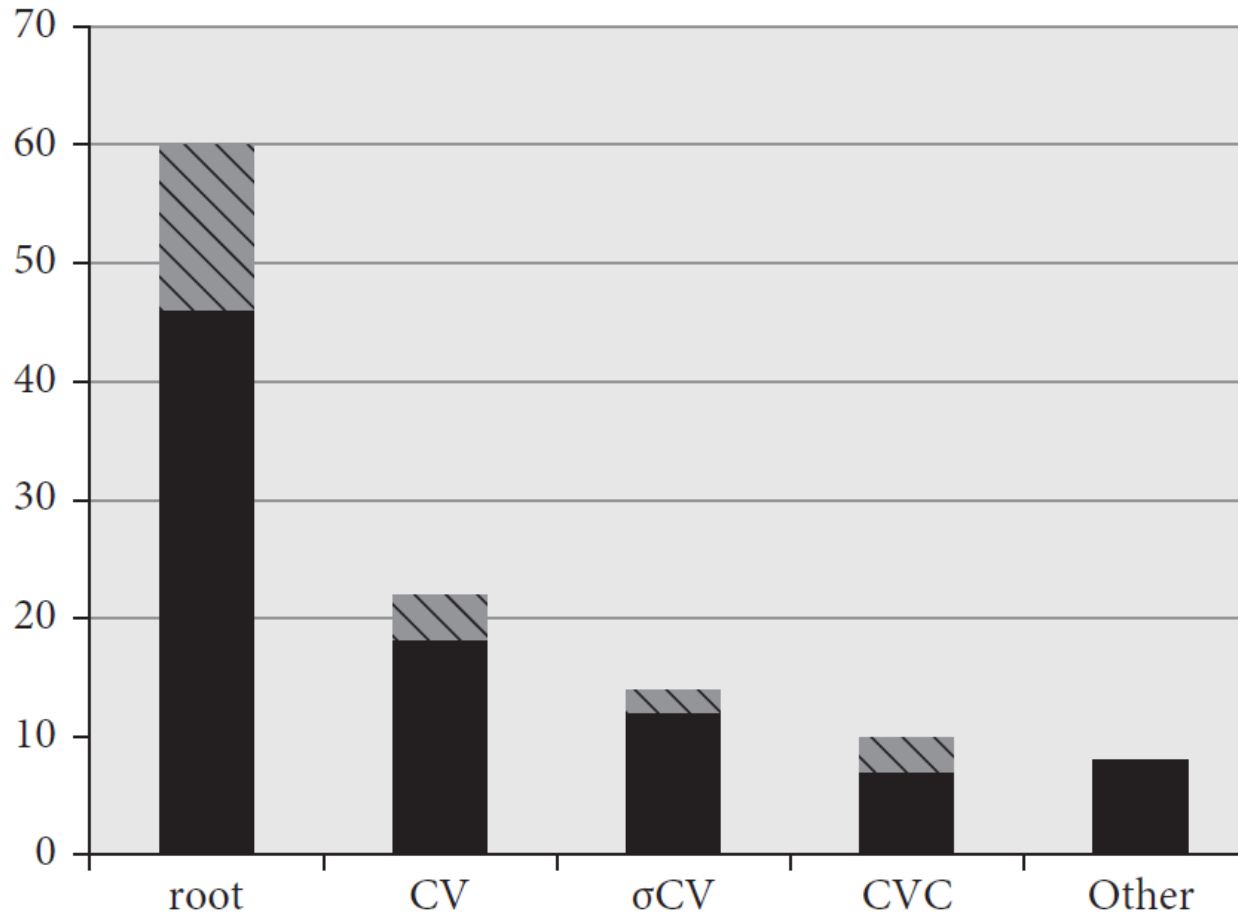

FIGURE 8.5. Frequency of different reduplicative templates in the 100-language WALS sample. Each bar is divided between faithful reduplication (dark bars) and reduplication involving substitutions or fixed segmentism (light bars)

NESHODA MEZI BÁZÍ A REDUPLIKANTEM

a) Fonotaktická omezení

- reduplikant nemůže být přesná kopie báze kvůli omezením ve struktuře slova a kombinatorice fonémů

b) Pevný segment

- reduplikant obsahuje pevně daný segment (vokál nebo konsonant)

jazyk pohnpei (Mikronésie)

(16) Reduplicant alternations in Ponapean (Rehg and Sohl 1981: 74–81)

(a)	pa	pa:pa	‘to weave’
	du:pek	du:du:pek	‘starved’
	lia:n	li:lia:n	‘outgoing’
(b)	dune	dundune	‘to attach in a sequence’
	kaŋ	kaŋkaŋ	‘to eat’
	pap	pampap	‘to swim’
(c)	dod	dondon	‘frequent’
	dilip	dindilip	‘to mend thatch’
	sel	sensel	‘to be tied’
	kik	kiŋkik	‘to kick’
(d)	tep	tepitep	‘to begin’
	siped	sipisiped	‘to shake out’
	ped	pediped	‘to be squeezed’

koasatština (USA)

(17) Fixed vowel segmentism in Koasati punctual reduplication (Kimball 1991: 325–6)

tahaspin tahasto:pin ‘to be light in weight’

lapatkin lapatlo:kin ‘to be narrow’

talasban talasto:ban ‘to be thin’

ɬimihkon ɬimihɬo:kin ‘to be smooth’

tʃofoknan tʃofoktʃo:nan ‘to be angled’

mongolština, dialekt khalkha

(18) Fixed consonant segmentism in Khalkha Mongolian reduplication (Svantesson et al. 2005: 60)

(a) *Base* *Gloss* *Reduplicated form*

ar 'back' ar-**mar**

ontəg 'egg' ontəg-**montəg**

(b) t^haɮx 'bread' t^haɮx-**maɮx**

gɔiməŋ 'noodles' gɔiməŋ-**mɔiməŋ**

jir 'ninety' jir-**mir**

nut 'eye' nut-**mut**

(c) p^jasɮəg 'cheese' p^jasɮəg-**m^jasɮəg**

x^ja:m 'sausage' x^ja:m-**m^ja:m**

jas 'bone' jas-**m^jas**

(d) maɮ 'cattle' maɮ-**tsaɮ**

miɮxi 'frog' miɮxi-**tsiɮxi**

m^jagmər 'Tuesday' m^jagmər- **tsagmər**

čeština

saky paky

hogo fogo

lary fáry

hala bala

techtle mechtle

lážo plážo

třesky plesky

hejdum pejdum „třeštidlo“

angličtina

a) rýmová reduplikace

boogie-woogie

hanky-panky

itsy-bitsy

hurdy-gurdy

super-duper

willy-nilly

b) shm- reduplikace (amer. angličtina, vyjadřuje ironii nebo pohrdání)

table-shmable

baby-shmaby

fancy-shmancy

c) ablautová reduplikace (obvykle 1V vysoký – 2V nízký)

chit-chat

ding-dong

zig-zag

hip hop

mishmash

jibber-jabber

PODOBA PEVNÉHO SEGMENTU NAPŘÍČ JAZYKY

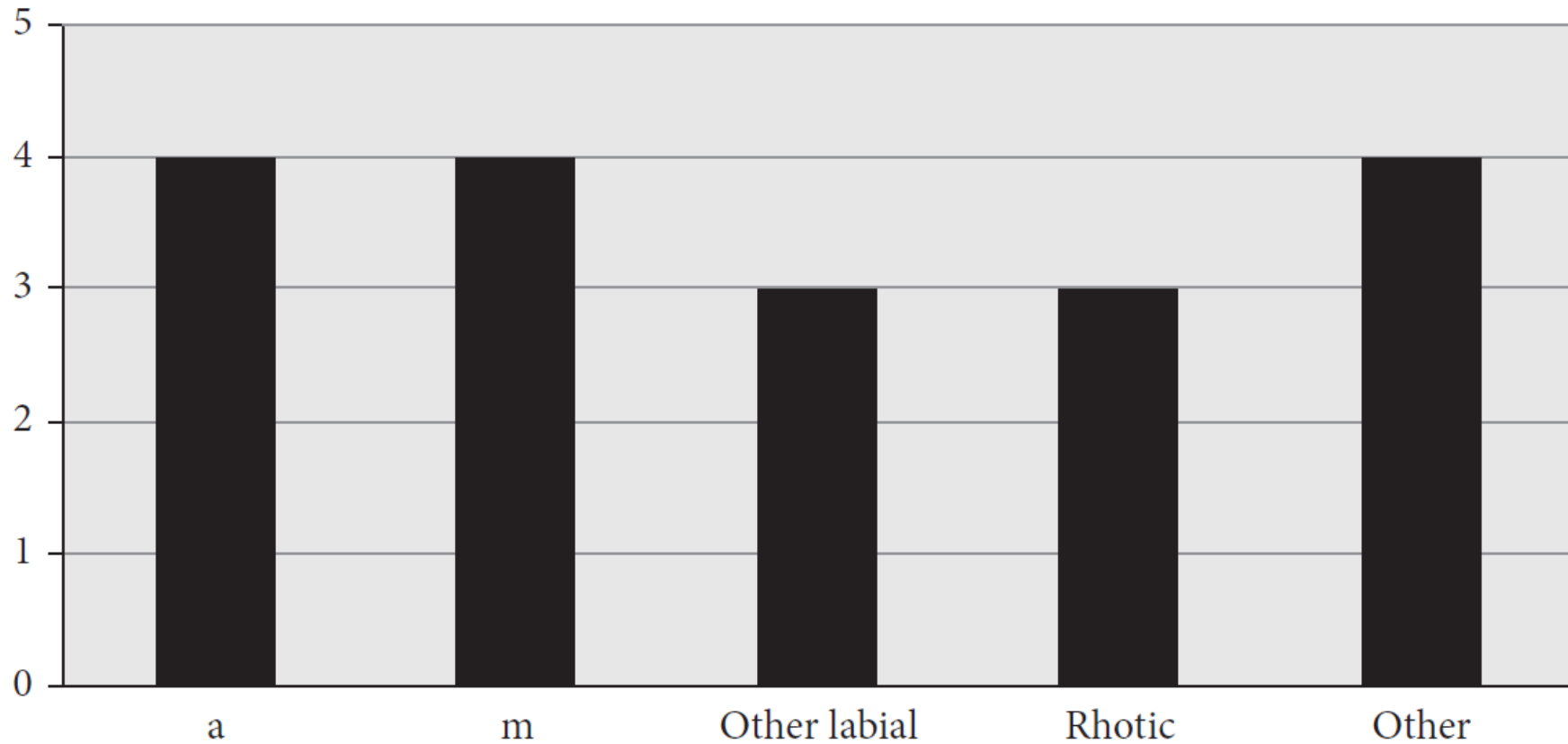

FIGURE 8.6. The distribution of fixed segments in reduplicative patterns identified in the 100-language WALS sample

POLOHA REDUPLIKANTU VŮČI BÁZI

- vyvážený vzorek 100 jazyků (viz Gordon)

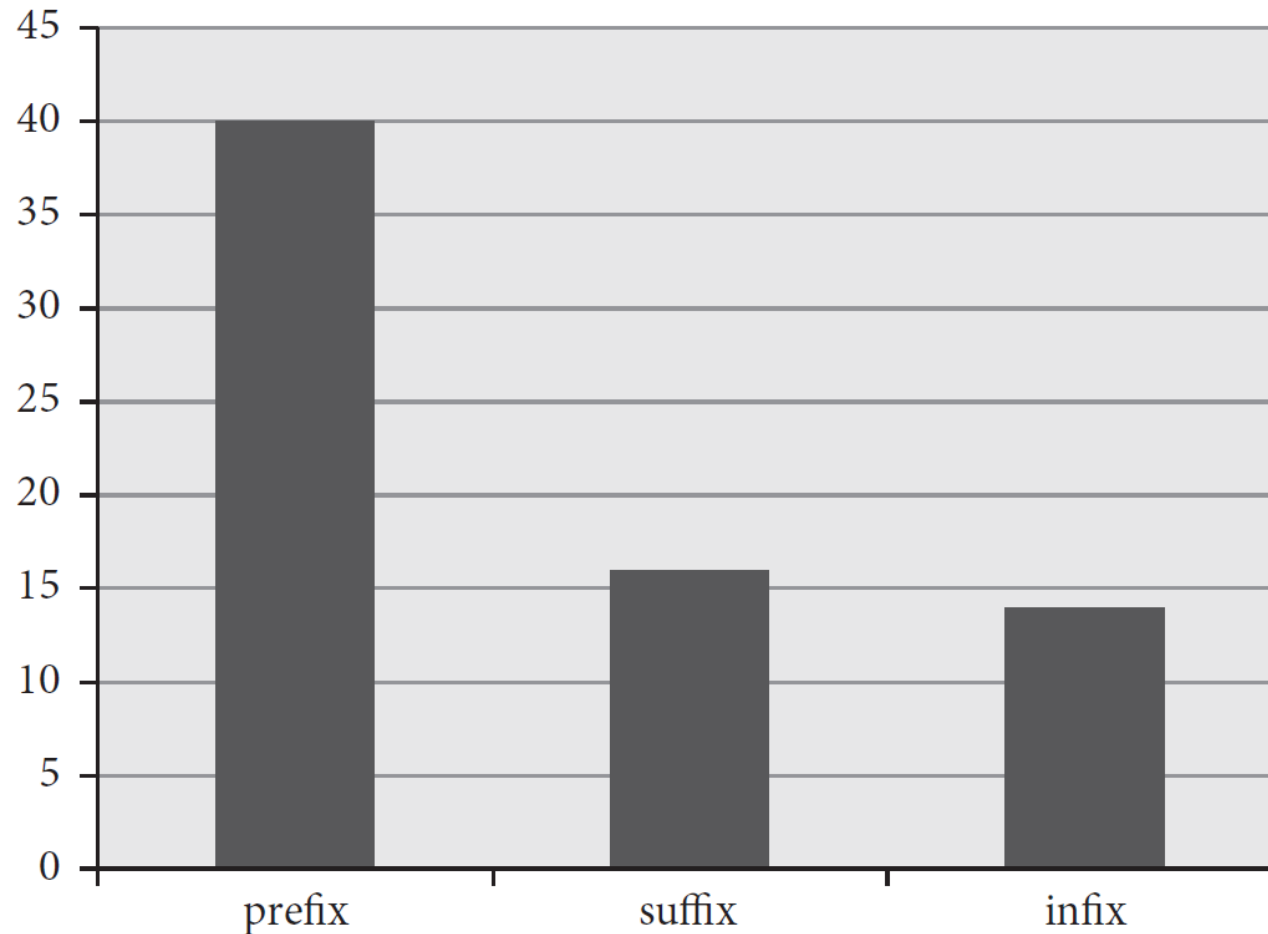

FIGURE 8.4. Location of the reduplicant relative to the base in languages in the 100-language WALS sample

jazyk daga (Panua Nová Guinea)

(**a**: kořen, plurál; **b**: σ CV, intenzita; **c**: druhá CV slabika kořene, opakování nebo více skupin)

(14) Multiple reduplicative templates in Daga (Murane 1974: 72–3)

(a)	oam	‘sun, day’	oam oam	‘always’
	at	‘place’	at at	‘everywhere’
	pa	‘house, village’	pa pa	‘villages’
	ugup	‘different’	ugup ugup	‘many different ones’
(b)	nononga	‘long’	nonononga	‘very long’
	bobou	‘short’	bobobou	‘very short’
	karaua	‘carefully’	karakaraua	‘very carefully’
	togan-a	‘on the hill’	togatogana	‘on the hilly hill’
(c)	baraen	‘he put’	bararaen	‘he put and put until full’
	wadiamopen	‘to teach them’	wadidiamopen	‘to teach several groups’

REDUPLIKACE V ČEŠTINĚ?

REDUPLIKACE V ČEŠTINĚ (SLOVANSKÝCH JAZYCÍCH)

- aktivně nejspíš pouze v dětské řeči: *dibdi* „malý bagr“, *d'abd'a* „medvídek“
- možná v expresivních slovech: *paprče*, *mamrd*, *cecékat* „cucat“, *cicrňat* (< *crňat* „lít, močit“)
- reduplikace afixů:
 - teta* > *prateta* > *prapateta*
 - pozítří* > *popozítří*
 - psával* > *psávával*
 - malinký* > *malilinký* > *malililinký*
 - velikánský* > *velikanánský* > *velikananánský*
- v praslovanštině reduplikací vznikala některá slovesa:
 - **gol-gol-iti* > *hlaholit*, **pol-pol-ati* > *plápolat*,
 - **chol-chol-iti* > *chlácholit*, **bol-bol-iti* > *blábolit*

Reduplikace na úrovni kořeně (kořenotvorná reduplikace) (v češtině)

- C_1VC_1 : *dad-at, pap-at, kak-at, lul-at, cuc-at*
- oblíbený prostředek tvorby sloves a citoslovcí v dětské řeči (resp. v řeči orientované na dítě)
- v databázi českých sloves odpovídají 5 % z 4 032 kořenů (C)CVC(C)
- silně preferované u sloves, které vyjadřují:
 - a) neartikulované tělesné zvuky (*trtat* „prdět“, *chachrat* „kašlat“)
 - b) různé druhy mluvení (*mrmlat, brblat*)
 - c) zvířecí zvuky (*pípat, gágat*)
 - d) přijímání jídla/pití (*glgat, sosat*)
 - e) nimrání/patlání (*crcat se s něčím, frfnit se v něčem*)
 - f) mazání/špinění (*zadudat* „zašpinit“, *pošišlat* „pomazat“)
- reduplikované kořeny jsou celkově silně preferovány u sloves spojených s nějakým zvukem